
COMENTARII ASUPRA ARTICOLULUI 6, „DREPTUL LA VIAȚĂ”, AL PACTULUI INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA DREPTURILE CIVILE ȘI POLITICE

La 16 decembrie 1966, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale* și *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*¹ – unele dintre instrumentele juridice cele mai importante în domeniul drepturilor omului. România a semnat cele două pacte la 27 iunie 1968, iar pe plan intern le-a ratificat prin Decretul nr. 212 din 31 octombrie 1974².

În cele ce urmează, vă propunem câteva comentarii și puncte de discuție pe marginea articolului 6, *Dreptul la viață*, al *Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice*:

(1) *Dreptul la viață este inerent persoanei ființei³ umane. Acest drept trebuie ocrotit prin lege. Nimeni nu poate fi privat de viața sa în mod arbitrar.*

(2) *În țările în care pedeapsa cu moartea nu a fost abolită, o sentință de condamnare la moarte nu va putea fi pronunțată decât pentru crimele cele mai grave, în conformitate cu legislația în vigoare în momentul în care crima a fost comisă, legislație care nu trebuie să fie în contradicție cu dispozițiile prezentului pact și nici cu cele ale Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid. Această pedeapsă nu poate fi aplicată decât în virtutea unei hotărâri definitive pronunțată de un tribunal competent.*

(3) *Când privarea de viață constituie crima de genocid, se înțelege că nici o dispoziție din prezentul articol nu autoriza un stat parte la prezentul pact să deroge în nici un fel de la vreo obligație asumată în virtutea dispozițiilor Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid.*

(4) *Orice condamnat la moarte are dreptul de a solicita grațierea sau comutarea pedepsei. Amnistia, grațierea sau comutarea pedepsei cu moartea poate fi acordată în toate cazurile.*

(5) *O sentință de condamnare la moarte nu poate fi pronunțată pentru crime comise de persoane sub vârsta de 18 ani și nu poate fi executată împotriva unor femei gravide.*

(6) *Nici o dispoziție din prezentul articol nu poate fi invocată pentru a se întârzia sau a se împiedica abolirea pedepsei capitale de către un stat parte la prezentul pact.*

---

¹ <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20999/volume-999-I-14668-English.pdf>

² http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm?act_text?idt=63815

³ Textul românesc are o eroare esențială de traducere: prima teză de la art. 6.1 precizează că: „*Dreptul la viață este inerent persoanei umane.*” în timp ce originalul în limba engleză, versiunea oficială a tratatului, face referire la „ființa umană” și nu la „persoană”: „*Every human being has the inherent right to life.*” Traducerea greșită aparține autorităților anului 1974, când s-a ratificat de către România acest Pact. Diferența este esențială în discuțiile cu privire la dreptul la viață al copilului nenăscut, care nu se poate nega că este o ființă umană, chiar dacă nu i se acordă drepturi personale.

ÎNTREBARE: CARE ESTE MIZA ART. 6 AL PACTULUI INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA DREPTURILE CIVILE ȘI POLITICE?

RĂSPUNS: DEMNITATE ȘI EGALITATE.

Femeile și bărbații sunt egali în demnitate - preț sau valoare intrinsecă - indiferent de vârstă. Această aserțiune este bazată pe faptul că femeile și bărbații, fetele și băieții, sunt egali ca oameni - toți sunt membrii unei familii, membri ai speciei umane. Nimic din ceea ce face cineva în decursul vieții nu adaugă ceva în plus acestui element fundamental ce ne definește ca cine suntem, și nici o acțiune nu îl poate diminua.

Î.: ARE COPILUL NENĂSCUT DREPTUL DEPLIN ȘI EGAL LA DEMNITATE UMANĂ?

R.: DA.

Nu putem deveni „mai umani” sau „mai puțin umani”. Demnitatea umană este proprie naturii umane și deci fiecărui membru al speciei umane, din momentul în care începe existența sa și până la sfârșitul vieții. Indiferent de cât de mult bine facem în timpul vieții, nu putem adăuga nimic în plus demnității noastre sau caracterului omenesc în care aceasta rezidă. Putem să ne optimizăm caracterul, să ne întărim sau putem aprofunda virtuțile și realiza fapte din ce în ce mai mărețe dar, prin asta, nu suntem mai mult sau mai puțin umani decât la început și, deci, demnitatea noastră intrinsecă nu s-a schimbat.

Suntem astăzi martorii unei degenerări accelerate a respectului pentru conceptul de demnitate egală și, în consecință, pentru demnitate în sine. Căci, **dacă această demnitate fundamentală nu aparține fiecăruia în mod egal, atunci unii sunt mai puțin umani și, prin urmare, au un drept mai redus la viață.** Realitatea faptului că demnitatea e imanent egală în noi toți este marginalizată în favoarea altor argumente. Astfel, de exemplu, unii ar putea spune că un copil aflat în primele stadii de dezvoltare în pântecele mamei sale are o mai mică demnitate (valoare) decât un copil deja născut și cu mai mult mai puțină decât mama care îl poartă. Pentru acest motiv există din ce în ce mai puțin respect pentru a proteja, din punct de vedere legal, viața copilului. **Bineînțeles, acest argument desconsideră nu doar logica, ci și adevărul științific al vieții copilului în uter.**

Egalitatea în demnitate presupune respect egal. Un atac letal asupra unei alte ființe umane este cel mai distructiv act de lipsă de respect și agresiune asupra demnității ființei în cauză. Cererea de a legaliza sau a extinde practica avortului include inevitabil o încercare, câteodată implicită, de a dezumaniza victima vizată, un efort bazat pe nimic altceva decât pretenția că un copil nenăscut nu e uman sau, în cei mai buni termeni, este „mai puțin uman”. Prezentând lucrurile așa, atacul poate părea mai ușor de comis; dar o asemenea abordare nu face copilul mai puțin uman.

Suținătorii avortului continuă să ceară ca deciziile să fie lăsate la liberul arbitru, în cazul copiilor nenăscuți. Ei caută să permită oamenilor să aibă puterea să determine cine trăiește și cine moare, putere pe care omul nu a avut-o niciodată și a cărei exercitare este una din cauzele principale ale in justiției, agresiunilor, războiului. Ca și în cazul acestora, **legalizarea avortului înăbușă valorile pe care o societate ar trebui să se bazeze.**

Î.: ESTE ARTICOLUL 6.1 LIPSIT DE ECHIVOC SAU ESTE DESCHIS INTERPRETĂRILOR CARE JUSTIFICĂ ACCESUL LARG LA AVORT?

R.: ESTE ÎN ÎNTREGIME CLAR.

Autorii Pactului au căutat să se asigure că limbajul adoptat asigură claritate maximă pentru îndrumarea statelor și a Comitetului pentru Drepturile Omului al ONU. Au reușit să facă aceasta, inclusiv în art. 6.1. Mai mult decât atât, preambulul Pactului, parte integrată a contextului oficial și care oferă cheia înțelegerii tratatului, face referire la „drepturile egale și inalienabile ale tuturor membrilor familiei umane”, pasaj ce ajută, mai mult, la înțelegerea documentului în întregul său, explicitând inclusiv prima clauză a art. 6.1: „Fiecare ființă umană are dreptul inerent la viață”. Conceptul „fiecare ființă umană” este echivalent expresiei din cuvântul introductiv „tuturor membrilor familiei umane”. Toți membrii familiei sunt ființe umane și vice versa.⁴

Un copil aflat în pânțece este mai presus de îndoială un copil uman, și deci o ființă umană și un membru al familiei (speciei), astfel, el are „dreptul inerent la viață”. Nu există o contradicție între acești termeni ai Acordului. **Avortul oprește copilul din a face un lucru: din a-și conținea viața. Spre deosebire de alte drepturi, posedarea și exercitarea dreptului la viață nu pot fi separate.**

Adoptarea legilor ce protejează viața nenăscutului este așadar în conformitate cu scopul și intenția Pactului.

Î.: ESTE ARTICOLUL 6.5 O RECUNOAȘTERE A UMANITĂȚII, DEMNIȚĂȚII ȘI EGALITĂȚII (ÎN DREPTURI) A COPILULUI NENĂSCUT?

R.: DA.

Articolul 6.5, care prevede că „condamnarea la moarte... nu va fi executată împotriva unei femei însărcinate” este o expresie foarte clară a unei înțelegeri unanime conform căreia **copilul nenăscut este o ființă umană care are dreptul individual la protecția legii.** Întocmitorii nu au specificat cu exactitate un punct anume când această protecție trebuie exercitată. Singura

---

⁴ Articolul 31.1 al Convenției de la Viena susține că „un tratat va fi interpretat cu bună-credință în acord cu sensul obișnuit al termenilor utilizați, în funcție de context și în lumina scopului și țelului tratatului”.

condiție impusă este existența sarcinii. Interdicția avortului în articolul 6.5 nu este așadar limitată în funcție de stadiul sarcinii.⁵

Articolul 6.5 trebuie citit în referință cu aserțiunile nerestrictive asemănătoare din art. 6.1. În alte cuvinte, dacă un nenăscut aflat în circumstanțele stipulate de art. 6.5 se bucură de protecția Pactului, atunci, în mod logic, așa se întâmplă cu orice nenăscut, indiferent de stadiul sarcinii, atâta timp cât condiția existenței sarcinii este îndeplinită. De asemenea, dacă statele-părți sunt obligate să legisfeze protecție legală nenăscutului, conform celor stipulate de art. 6.5, nu sunt ele totodată obligate să facă același lucru pentru nenăscut conform art. 6.1? Ori nu sunt copiii egali între ei?

Interdicția prevăzută în art. 6.5 este de asemenea documentată în *Protocoloalele Convenției de la Geneva*, din 1977, în *Convenția Americană a Drepturilor Omului*⁶, în *Carta Africană a Drepturilor și Bunăstării Copilului* și în *Carta Arabă a Drepturilor Omului*.

Î.: MAI EXISTĂ ALT ACORD UNIVERSAL CARE SĂ AIBĂ RELEVANȚĂ ÎN CHESTIUNEA DREPTURILOR NENĂSCUTULUI?

R.: DA.

Cele mai relevante alte acorduri cu referire la copilul nenăscut sunt *Declarația cu privire la drepturile copilului* (1959) și *Convenția cu privire la drepturile copilului*⁷ (1989) ale Organizației Națiunilor Unite.

Definiția „copilului” conform *Convenției* (art. 1) nu specifică o varstă de start, dar îi fixează un sfârșit: „Copil este orice ființă umană sub vârsta de 18 ani”. Copilul devine adult la 18 ani însă, Convenția nu specifică **începând de când copilul poate fi numit „copil”**. **Este fără îndoială clar că putem vorbi de „copil” și înainte de naștere**, deoarece un paragraf anterior susține explicit că „copilul, din motivul imaturității sale fizice și mentale, are nevoie de îngrijire specială și protecție, inclusiv protecție legală corespunzătoare, **înainte și după naștere**”.

În articolul 6, *Convenția* prevede de asemenea că statele părți „recunosc dreptul la viață al fiecărui copil” (art. 6.1) și că „statele părți vor face tot ce le stă în putință pentru a asigura supraviețuirea și dezvoltarea copilului” (art. 6.2). **Întrucât existența „copilului” este recunoscută în preambul „atât înainte cât și după naștere”, aceste articole se aplică și nenăscutului.**

Greșeala autorilor *Convenției* de a nu determina clar o perioadă de timp specifică perioadei descrise că „atât înainte cât și după naștere” invită la un scurt moment de reflecție.

---

⁵ William Schabas, *The Abolition of the Death Penalty in International Law*, 2nd edition (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), 25, 122-123.

⁶ http://www.oas.org/dil/treaties_B-32_American_Convention_on_Human_Rights.htm

⁷ http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm act_text?id=28213

În primul rând, acțiunea de a înțelege intenția celor ce au formulat *Convenția* trebuie să înceapă prin renunțarea la interpretările absurde precum: „înainte de naștere” înseamnă „în ora dinaintea nașterii” sau „în ziua dinaintea nașterii”. Formularea adoptată în final ca potrivită Convenției a rezultat în urma respingerii unei propuneri conform căreia protecția legală s-ar fi aplicat doar după naștere, propunere urmată de anularea alteia, care stipula că protecția ar începe să se aplice nenăscutului **după momentul conceperii**. În mod clar, cei mai mulți delegați ar fi acceptat cuprinderea sub protecția legii a nenăscutului după o semnificativă perioadă de timp de la concepție - însă, un consens în privința duratei exacte a acestei perioade nu a fost atins. O asemenea afirmație nu înseamnă însă golirea de înțeles a frazei.

Î.: AU ALTE ACORDURI UNIVERSALE CEVA DE SPUS ÎN LEGĂTURĂ CU NENĂSCUTUL?

R.: DA.

Numeroase articole ale celei de-a patra *Convenții de la Geneva* și ale *Protocoalelor adiționale* la aceasta, semnate în 1977⁸, subliniază importanța acordării de prioritate, protecție și îngrijire femeii însărcinate, asemenea. *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și politice*⁹ precum și alte înțelegeri multilaterale cuprind articole asemănătoare. Îndeplinirea acestor angajamente reprezintă a doua parte a eforturilor de a proteja nenăscuții și este crucial ca statele-părți și comunitatea internațională în general să o facă.

Î.: ESTE CHESTIUNEA CLONĂRII UMANE RELEVANTĂ PENTRU DREPTUL LA VIAȚĂ AL COPILULUI NENĂSCUT?

R.: DA.

În martie 2005, printr-un vot de 84 la 34, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat Declarația asupra clonării, prin care a cerut statelor membre „să adopte toate măsurile necesare ca să „protejeze în mod adecvat viața oamenilor în aplicațiile științelor vieții... și să interzică orice formă de clonare umană, în condițiile în care sunt incompatibile cu demnitatea și protecția vieții umane”. Aceasta este o aserțiune foarte clară a comunității internaționale conform căreia viața ar trebui să fie protejată chiar și în primele sale stadii.

---

⁸ Protocolul adițional la *Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale* (Convenția Geneva 4). Capitolul 2, „Măsuri în favoarea femeilor și a copiilor”, Articolul 76:

„(2) Cazurile de femei **însărcinate** și de mame cu copii mici care depind de acestea, ce sunt arestate, deținute sau internate pentru motive în legătură cu conflictul armat, vor fi examinate cu prioritate absolută.

(3) În toată măsura posibilului, părțile la conflict se vor strădui să evite ca pedeapsa cu moartea să fie pronunțată împotriva femeilor **însărcinate** sau mamelor cu copii mici care depind de ele, pentru o infracțiune comisă în legătură cu conflictul armat. O condamnare la moarte pentru o astfel de infracțiune, împotriva acestor femei, nu va fi executată.”

⁹ http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=63815

Î.: SUSTINE VREUN TRATAT UNIVERSAL SAU VREO DECLARAȚIE UNIVERSALĂ DREPTUL LA AVORT?

R.: NU.

Nici măcar un singur tratat sau acord universale nu susțin că ar exista un „drept la avort”. Organismele de monitorizare a tratatelor nu au nici o autoritate – fie în temeiul tratatelor care au stat la baza înființării lor, fie în temeiul dreptului internațional general – să interpreteze aceste tratate într-un mod care creează noi obligații statale sau care modifică substanța tratatelor. – Detalii în *Articolele de la San Jose* www.sanjosearticles.com/?lang=ro/

CONCLUZIE

Preponderența dovezilor indică, în mod clar și cel mai adesea, preocuparea comunității internaționale de a proteja nenăscutul de avort și nu de a acorda un pretins „drept la avort”, care ar promova o cultură a neo-barbarismului, în care demnitatea și egalitatea ar deveni termeni ironici, iar drepturile omului ar fi sluțite și transformate în instrumente de opresiune împotriva celor mai puțin puternici. Dacă libertatea este doar puterea individului de a-și urma interesele personale fără a lua în considerare drepturile celuilalt, chiar și cu costul vieții altuia, abandonăm astfel egalitatea umană, întoarcem spatele ideii de comunitate și ne îndreptăm spre un război purtat de toți împotriva tuturor. O societate care permite un asemenea mod de înțelegere a libertăților se auto-erodează mai devreme sau mai târziu, transformându-se într-un conglomerat de grupuri rivale.